Karthemmet 1:4 m. fl., Hössna socken, Ulricehamns kommun

Arkeologisk utredning

RIO GÖTEBORG
NATUR- OCH KULTURKOOPERATIV

Karin Berggren

Rapport 2025:5

Karthemmet 1:4 m. fl., Hössna socken, Ulricehamns kommun

Arkeologisk utredning

Karin Berggren

med bidrag av Jeanette Gustavsson och Magnus von der Luft

RI GÖTEBORG
NATUR- OCH KULTURKOOPERATIV

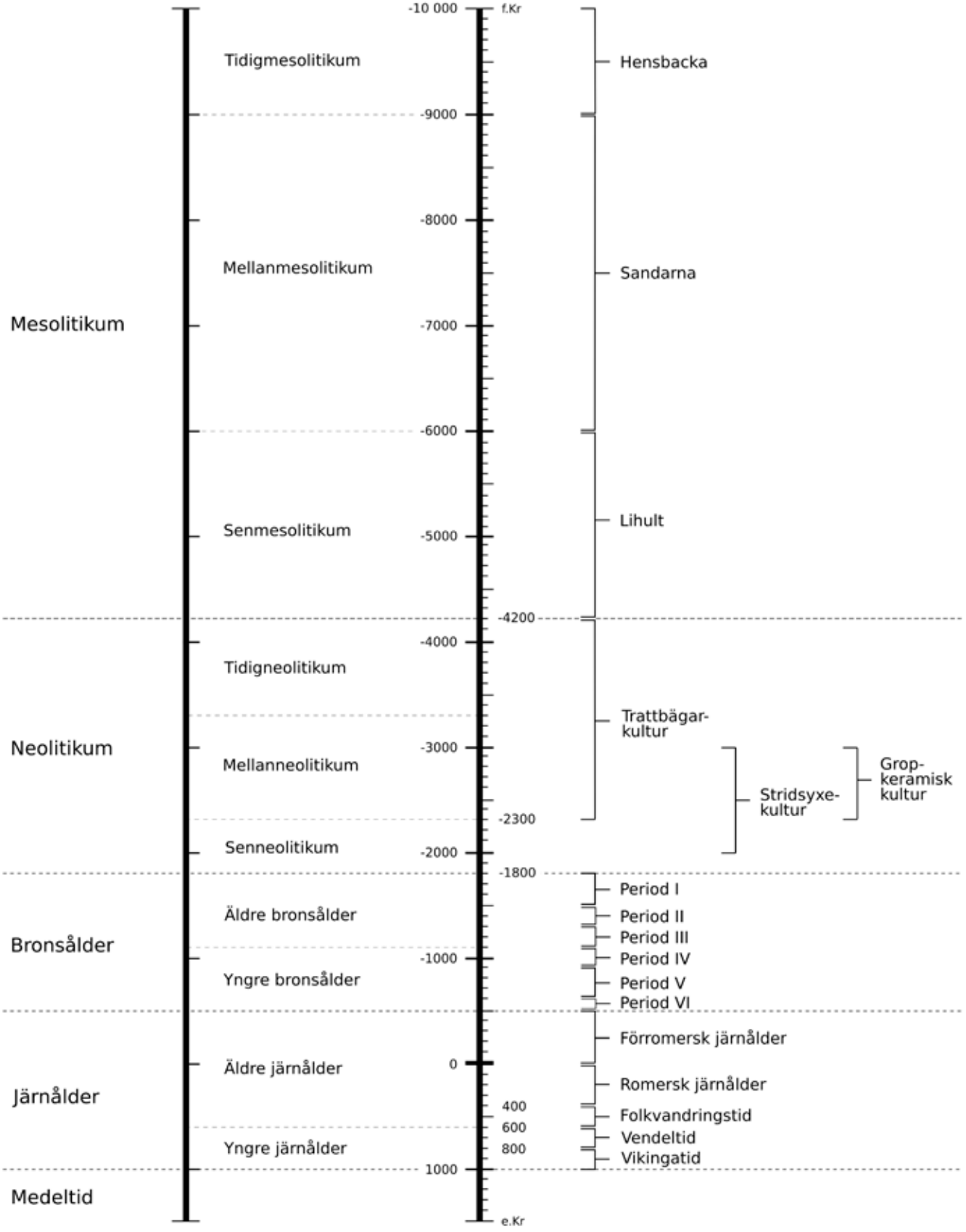
-10 000
f.Kr
Tidigmesolitikum
-9000
-8000
Mellanmesolitikum
Mesolitikum
-7000
-6000
Senmesolitikum
-5000
-4200
-4000
Tidigneolitikum
Neolitikum
-3000
Mellanneolitikum
-2300
Senneolitikum
-2000
-1800
Äldre bronsålder
Bronsålder
-1000
Yngre bronsålder
Äldre järnålder
0
Järnålder
400
600
Yngre järnålder
800
1000
Medeltid
e.Kr
Hensbacka
Sandarna
Lihult
Trattbägar-
kultur
Stridsyxe-
kultur
Grop-
keramisk
kultur
Period I
Period II
Period III
Period IV
Period V
Period VI
Förromersk järnålder
Romersk järnålder
Folkvandringstid
Vendeltid
Vikingatid

Karthemmet 1:4 m. fl., Hössna socken, Ulricehamns kommun
Arkeologisk utredning

Rapport 2025:5

© Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ 2025

Länsstyrelsebeslut dnr: 431-45733-2023
Uppdragsnummer i Fornreg: 202400825
Lämningsnummer: L1965:4530, L2024:3242 och L2024:3241
Fastigheter: Karthemmet 1:4, Hössna 13:3, Hössna-Gärdet 7:1 och Duvered 5:2, Hössna socken, Ulricehamns kommun, Västra Götalands län
Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6408000 m, Öst 409500 m
Höjd över havet: 300 meter
Undersökningsområdets storlek: 19 hektar
Beställare: Ulricehamns kommun
Projektnummer: G2401
Projektansvarig: Karin Olsson
Fältansvarig: Karin Berggren
Övrig personal: Magnus von der Luft
För personalens meriter hänvisas till Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativs hemsida
Fältarbetstid: 2024-06-05 – 2024-06-14

Arkiv: Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ
Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen
Omslagsbild: Vy över Stora Kartamossen och fyndplatsen L1965:4530. Diket i nedre delen av bilden utgör fastighetsgräns och tillika utredningsområdets begränsning mot öster. Foto mot nordost
Kartor och situationsplaner: Framställda av Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ med data från Fornsök och Lantmäteriet (medgivandeavtal © Lantmäteriet Dnr R50321710_140001, Topografi Nedladdning, vektor efter Lantmäteriets Öppna data, CC0 Creative commons).

Redigering och layout: Sara Lyttkens, Berglund Lyttkens AB

Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ
Slakthusgatan 8 A
415 02 GÖTEBORG
www.riogbg.se
kontakt@riogbg.se

INNEHÅLL

Sammanfattning....1
Bakgrund....2
Undersökningsområdet....2
Tidigare fynd och undersökningar....6
Syfte....6
Metod....6
Kart- och arkivstudier....6
Fältarbete....8
Fynd....12
Naturvetenskapliga analyser....12
Tolkning....13
Nya lämningar....13
L2024:3241....13
L2024:3242....14
Antikvarisk bedömning....14
Källor....16
Bilagor....17

Bilaga 1. Schakttabell....18

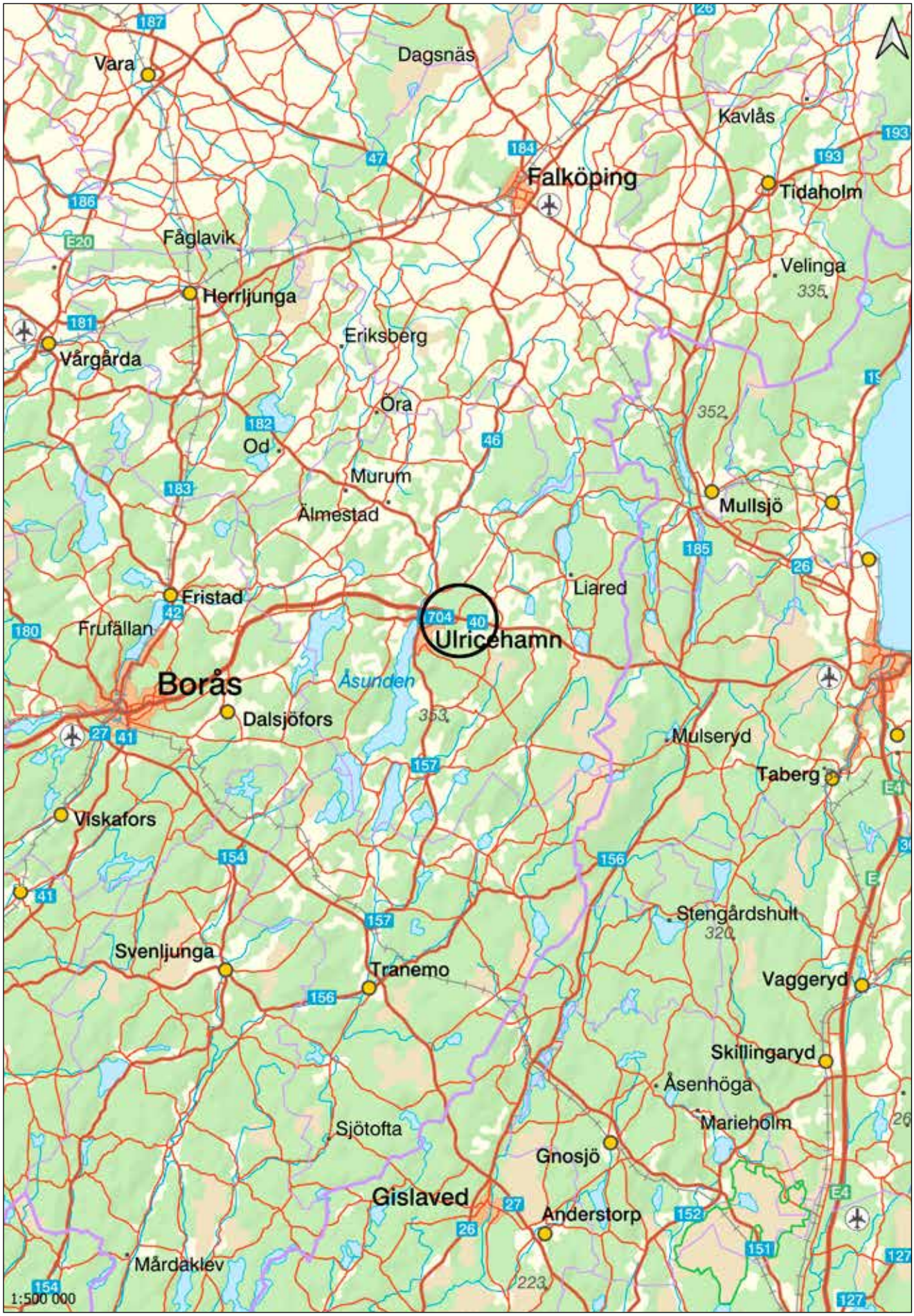

Figur 1. Översiktskarta med utredningsområdet markerat med ring. Skala 1: 500 000. (Topografisk webkarta. Lantmäteriet CC0).

Karthemmet 1:4 m. fl., Hössna socken, Ulricehamns kommun

Arkeologisk utredning

Sammanfattning

Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ har på uppdrag av Länsstyrelsen i Västra Götalands län genomfört en arkeologisk utredning inom delar av fastigheterna Karthemmet 1:4, Hössna 13:3, Hössna-Gärdet 7:1 och Duvered 5:2 i Hössna socken, Ulricehamns kommun. Utredningen föranleddes av att Ulricehamns kommun avsåg att ta fram en detaljplan för området. Undersökningsområdet ligger strax väster respektive söder om Stora Kartamossen och omfattade omkring 19 hektar. I den sydvästra delen av mossen finns en registrerad fyndplats, L1965:4530 (tidigare benämnd RAÄ Hössna 74:1), där man enligt äldre uppgifter ska ha påträffat metkrokar av ben i samband med torvtäkt. Även en mjärde av grenar och ris, samt en bjällra av trä ska ha hittats vid torvtäkt i samma mosse (Hössna hembygdsförening 1979:21). Inga arkeologiska undersökningar har tidigare ägt rum inom undersökningsområdet.

Den arkeologiska utredningens syfte var att ta reda på om tidigare okända fornlämningar kan komma att beröras av det planerade arbetsföretaget, samt att i så fall även att avgränsa dessa. Den arkeologiska utredningen skulle också identifiera, motivera och antikvariskt bedöma både kända och nyupptäckta fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar. Den arkeologiska utredningen inleddes med en kart- och arkivstudie, samt en fältinventering efter lämningar synliga ovan mark och för att identifiera lämpliga lägen för förhistoriska bosättningar, marken undersöktes även med jordsond. Därefter grävdes totalt 20 sökschakt med maskin. Fältarbetet ägde rum under en och en halv vecka i juni 2024.

Vid inventeringen dokumenterades och registrerades två nya övriga kulturhistoriska lämningar, den fossila åkermarken L2024:3241 och bron L2024:3242.

I samband med sökschaktningen påträffades inga bevarade fynd eller anläggningar. Efter avslutad undersökning föreslås därför en justerad utbredning för fyndplatsen L1965:4530.

Bakgrund

Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ har på uppdrag av Länsstyrelsen i Västra Götalands län genomfört en arkeologisk utredning inom delar av fastigheterna Karthemmet 1:4, Hössna 13:3, Hössna-Gärdet 7:1 och Duvered 5:2 i Hössna socken, Ulricehamns kommun (figur 1). Utredningen föranleddes av att Ulricehamns kommun avsåg att ta fram en detaljplan för området.

Undersökningsområdet

Undersökningsområdet ligger strax väster respektive söder om Stora Kartamossen och omfattade omkring 19 hektar. Undersökningsområdet karakteriseras av blockrik och tätbevuxen skogsmark, igenvuxna sankängar och mossmark/kärrtorv (omslagsbild, figur 2, 3 och 4). I den sydvästra delen av mossen finns en registrerad fyndplats, L1965:4530 (tidigare benämnd RAÄ Hössna 74:1), där man enligt äldre uppgifter ska ha påträffat metkrokar av ben i samband med torvtäkt.

I Fornsök är fyndplatsen markerad som ett 3,5 hektar stort område (Fornsök 2024). Runt 6 900 kvadratmeter av denna yta ingick i det aktuella undersökningsområdet, motsvarande den markerade fyndplatsens västra kant (figur 5 och 6). Förutom metkrokarna ska även en mjärde av grenar och ris, samt en bjällra av trä ha hittats vid torvtäkt i samma mosse (Hössna hembygdsförening 1979:21).

Fornlämningsmiljön i utredningsområdets närhet (cirka 1 kilometer) omfattar en fyndplats för en håleggad flintyxa (L1966:8405), en stensättning (L1966:8955), två lägenhetsbebyggelser (L1965:4531 och L2019:7127), två husgrunder från historisk tid (L2019:7131 och L2019:7132), fyra kolningsanläggningar (L2019:7128–7130 och L2020:5187), en fossil åkermark (L2020:5188), en hägnad (L2019:7134), en stenbro (L2019:7133) och ett vägmärke (L1966:8885) (figur 5).

Figur 2. Del av fyndplatsen L1965:4530. Diket utgör fastighetsgräns, tillika undersökningsområdets gräns mot öster. Foto mot sydöst.

Figur 3. Det norra sanka ängsområdet, med fyndplatsen L1965:4530 belägen i skogsområdet i den vänstra delen av bilden. Foto mot sydsydväst.

Figur 4. Det södra sanka ängsområdet. Foto mot sydsydväst.

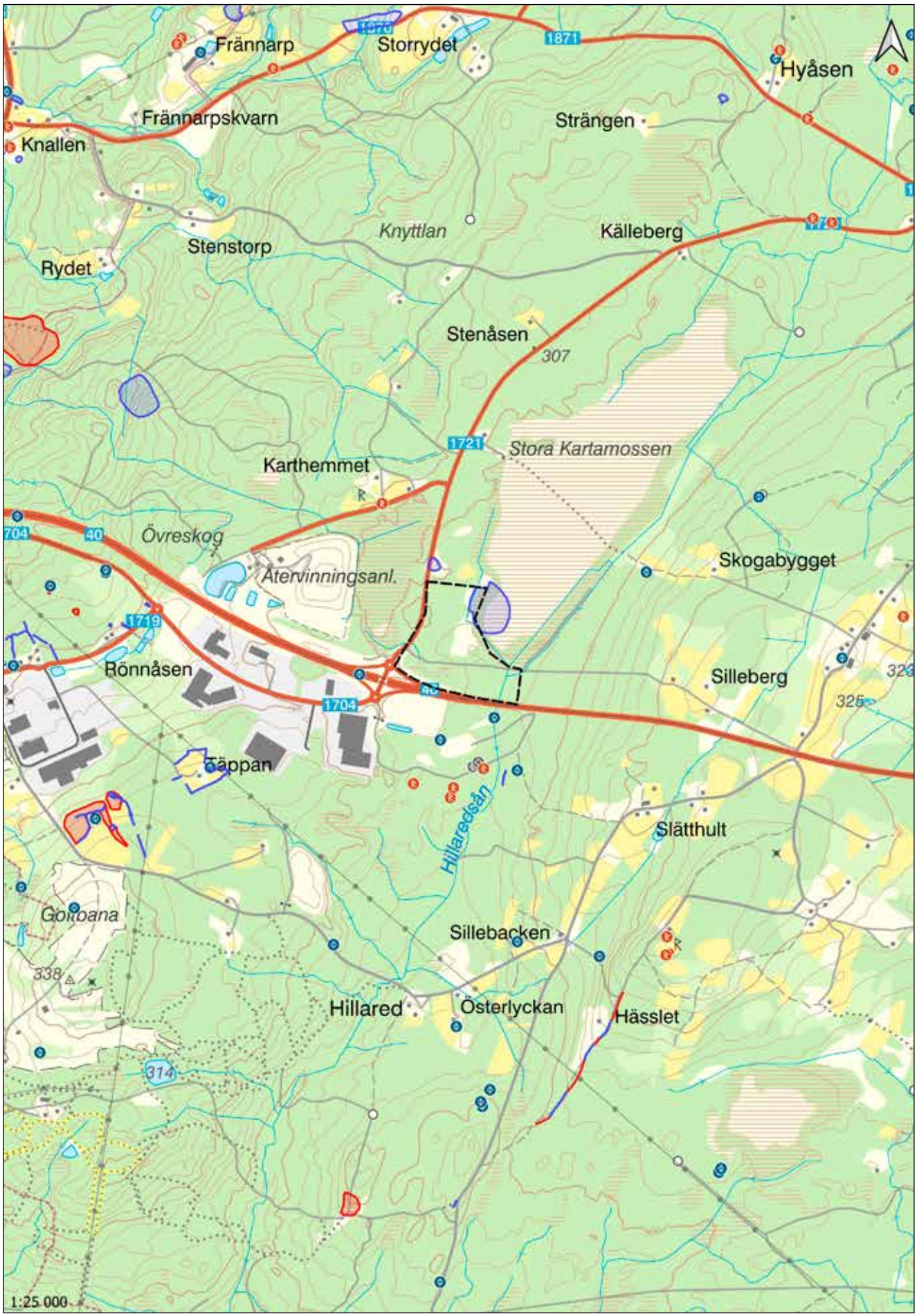

Figur 5. Översiktskarta med utredningsområdet markerat med streckad linje mot Topografisk webkarta (Lantmäteriet CC0) Skala 1:25 000.

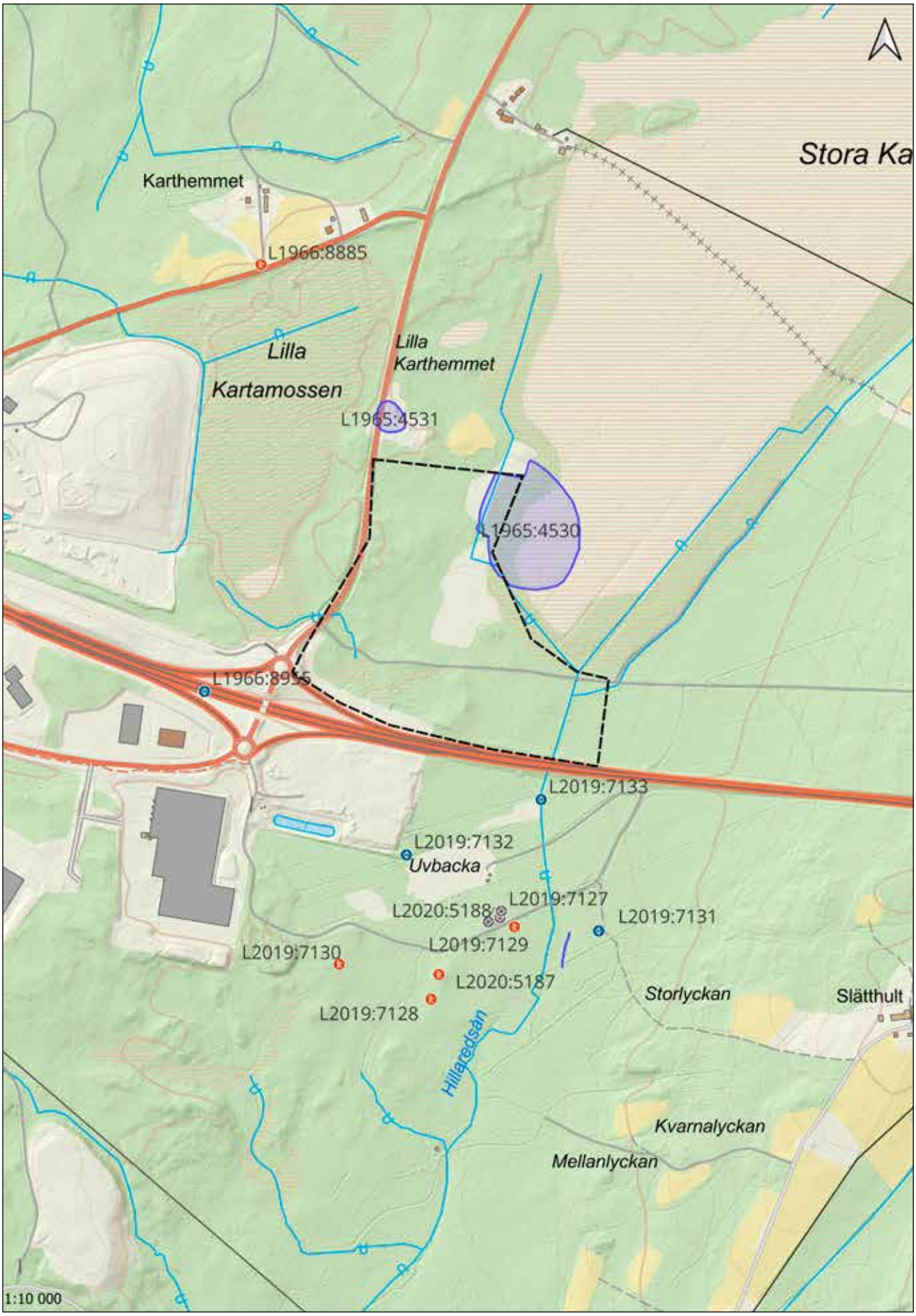

Figur 6. Översiktskarta med utredningsområdet markerat och fornlämningar i närområdet. Utdrag ur Fornreg mot Fastighetskartan vektor Skala 1:10 000.

Tidigare undersökningar

Inga arkeologiska undersökningar har tidigare ägt rum inom undersökningsområdet. Uppgifterna om att antikvariskt intressanta fynd ska ha gjorts i Stora Kartamossen, det vill säga fyndplatsen L1965:4530, har dock uppmärksammats i samband med arkeologiska undersökningar i närområdet. Till exempel nämns fyndplatsen i rapporten gällande en arkeologisk utredning inför utbyggnationen av den förbipasserande riksväg 40 till motorväg (Ängeby et al. 2006), liksom i rapporterna från arkeologiska utredningar direkt söder om Stora Kartamossen och riksväg 40, inom fastigheten Ubbarp 8:16 (Carlstein och von der Luft 2020, von der Luft och Carlstein 2020).

Syfte

Den arkeologiska utredningens syfte var att ta reda på om tidigare okända fornlämningar kan komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Utredningen skulle preliminärt avgränsa eventuella nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet. Den arkeologiska utredningen skulle även identifiera, motivera och antikvariskt bedöma både kända och nyupptäckta fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar.

Metod

Den arkeologiska utredningen omfattade en kart- och arkivstudie, samt en fältinventering som följdes av sökschaktning. Inledningsvis gjordes en genomgång av det tillgängliga äldre kartmaterialet över det aktuella området, för att identifiera eventuella historiska lämningar. De historiska kartorna har också efterstuderats i relation till undersökningens resultat, då vissa påträffade lämningar behövde bedömas avseende antikvarisk status i anslutning till tidsgränsen 1850. Den byråmässiga arkivstudien syftade även till att eftersöka närmare upplysningar om de fynd som enligt äldre uppgifter ska ha gjorts i samband med torvtäkt i Stora Kartamossen.
Hela utredningsområdet inventerades dels efter lämningar synliga ovan mark, dels för att identifiera lämpliga lägen för förhistoriska bosättningar. Därefter grävdes sökschakt med hjälp av grävmaskin. Schakten placerades med hänsyn till topografin, samt utifrån resultaten av de föregående arbetsmomenten. Samtliga schakt dokumenterades genom inmätning med RTK-GPS, digitalfoto och beskrivning av lagerföljden. Jordsond användes flitigt inom hela området.

Kart- och arkivstudier

Utredningsområdet är beläget inom fastigheterna Karthemmet 1:4, Hössna 13:3, Hössna-Gärdet 7:1 och Duvered 5:2 i Hössna socken, Ulricehamns kommun. Hössna är belagt i skriftliga källor sedan 1349, Hössna-Gärdet och Duvered sedan 1542 och Karthemmet sedan 1590 (Kungliga ortnamnskomittén 1907). Inlandsisen drar sig tillbaka från det aktuella området för ungefär 13 000 år sedan. Jordarterna inom området utgörs av sandig morän i de västra delarna och kärrtorv i de östra delarna (SGU 2024a och b).

Undersökningsområdet utgjorde under 1700-talet hag- och utmark (figur 7, Lantmäteriet 2024a). I samband med Laga skifte (1860-tal) dikades låglänta och sankare delar av hagmarken ut (Lantmäteriet 2024b). De utdikade partierna tycks därefter ha varit i bruk åtminstone fram till 1960-talet (Lantmäteriet 2024c och d).

Från omkring 1900 till 1960 bedrevs torvtäkt ute i Stora Kartamossen främst i syfte att framställa strötorv. Lagerföljden i mossen utgörs huvudsakligen av överst ett cirka 6 meter tjockt lager av sphagnumtorv, därefter 2,5 meter kärrtorv och 1 meter starrtorv. Inom delar av mossen förekommer därunder ett gyttjelager ovanpå moränen. (Hössna hembygdsförening 1979:187). Ovanstående lagerföljd gäller främst de centralare delarna av mossen, medan randområdena förmodligen uppvisar mindre mäktiga torvlager ovanpå moränjorden.

I början av 1900-talet påträffades i samband med torvtäkt en mjärde tillverkad av ris och grenar. Något senare framkom även metkrokar av ben. Sommaren 1958 påträffades en träbjällra som bedöms vara tillverkad under 1500- eller 1600-talet (Hössna hembygdsförening 1979:188, Borås Tidning 1958). Träbjällran förvaras idag på Borås museum (figur 8). Metkrokarna ska enligt äldre boende i området vara påträffade inom L1965:4530 (Fornsök 2024). Endast i Hössna hembygdsförenings bok Bygd och gårdar vid Galtåsen omnämns mjärden och då tillsammans med metkrokarna och bjällran (Hössna hembygdsförening 1979:21). Fyndplatsernas exakta läge är dock att betrakta som osäkra. Ytterligare arkivuppgifter om metkrokarna och mjärden har inte framkommit vid utredningen (Hembygdsföreningen, Borås museum, ATA, m.fl. har kontaktats).

Figur 7. Historisk karta från 1744 med utredningsområdet markerat. (Lantmäteriet 2024a).

Figur 8. Träbjällran som hittades vid torvtäkt på 1950-talet har tolkats vara en koskälla och var tillverkad av ett stycke massivt ekträ. Upptill finns spår för upphängning och på sidorna fanns lädersnören för upphängning av två kläppar. Koskällan förvaras i dag på Borås museum under inventarienummer BM26038.

Fältarbete

Inledningsvis genomfördes en inventering av det aktuella utredningsområdet. De högre belägna partierna i den västra delen av området utgjordes huvudsakligen av blockrik skogsmark. Marken övergår ner mot Stora Kartamossen i mycket sanka ängspartier vilka tidigare varit utdikade, men där dikena inte längre upprätthåller sin ursprungliga funktion. I den östligaste delen övergår den fuktiga marken i en delvis kraftigt utdikad mosse, till stora delar bevuxen med större träd.

Inga särskilt lämpliga lägen för förhistorisk bosättning kunde observeras i samband med inventeringen (förutom möjligtvis det äldre gårdsläget L1965:4531, som dock ligger norr om själva utredningsytan). Vidare påträffade inventeringen ett mindre röjningsröseområde (figur 9) samt en äldre stenbro (figur 10), som sannolikt tillkommit tidigast i samband med Laga skifte på 1860-talet. Nämnvärt är även att inga äldre torvtäktsdiken kunde identifieras inom utredningsområdet.

Efter avslutad inventering vidtog schaktning med grävmaskin. Totalt grävdes 20 sökschakt med maskin och en provgrop för hand (figur 11). S1-5 och Pg 1 grävdes i den västligaste delen av mossen, inom den markerade ytan för fyndplatsen L1965:4530 (figur 12 och 13). S6-7 och S9 grävdes i moränmark nära kanten av sankängen, medan S8 placerades en bit ut i sankängen (figur 14).

Figur 9. Röjningsrösen som dokumenteras i upptäcktes mellersta östra del registrerades som övrig kulturhistorisk lämning L2024:3241. Foto mot ostnordost.

Figur 10. Stenbro i nordöstra delen av undersökningsområdet som registrerades som övrig kulturhistorisk lämning L2024:3242. Foto mot nordöst.

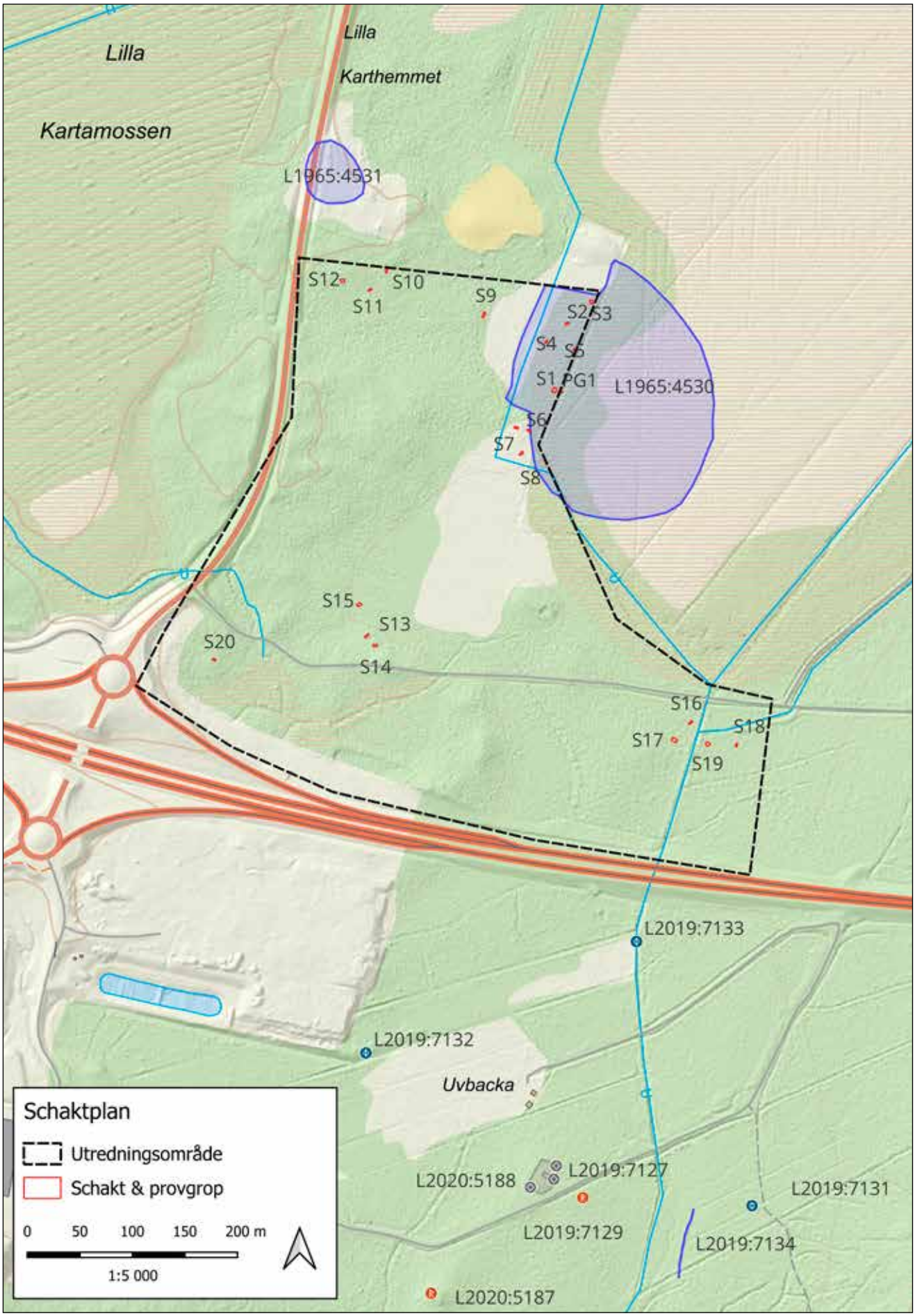

Figur 11. Schaktplan AU Karthemmet mot fastighetskarta vektor Skala 1:5 000.

Figur 12. Upptagning av S1 inom L1965:4530. Foto mot norr.

Figur 13. Dokumentation av lagerföljden i Pg 1. Foto mot nordväst.

Figur 14. Upptagning av S8 inom det södra sanka ängsområdet. Foto mot söder.

Resterande schakt togs upp i de omgivande skogsmarkerna. Schaktarbetet försvårades avsevärt av den topografiskt besvärliga terrängen, med ställvis mycket tät granskog i kombination med antingen blockrik moränmark eller sanka marker utan bärighet. Sökschaktning inom fyndplatsen L1965:4530 prioriterades.

Inga arkeologiska fynd eller lämningar påträffades vid sökschaktningen. Lagerföljd för samtliga schakt presenteras i, bilaga 1.

I S1-5 och Pg 1 som grävdes i kanten av mossen inom fyndplatsen L1965:4530, dokumenterades en organisk lagerföljd. Under vegetationsskikt och förna framkom en låghumifierad vitmossetorv (0,3-1 meter tjockt), följt av kärrtorv (0,6-1,6 meter tjock). Under kärrtorven framkom opåverkad mineraljord (figur 15 och 16). I lagerföljden påträffades träd, grenar och kvistar, främst i kärrtorvlagret, men inga uppvisade tecken på att vara bearbetat av mänsklig hand.

Förutsättningarna för att benmaterial ska bevaras i vitmossetorv-kärrtorv av detta slag bedöms generellt sett som dåliga, på grund av lågt pH-värde och riklig syretillförsel, medan trämaterial har bättre möjligheter att bevaras. Bevaringsförhållanden för ben kan antas vara mer gynnsamma längre ut i mossen, där gyttja enligt tidigare uppgifter ska förekomma ställvis under torvlagren. Kortfattat kunde den arkeologiska utredningen inte hitta några säkra indikationer på att de omtalade fynd av metkrokar som fyndplatsen L1965:4530 avser är upphittade vid torvtäkt inom utredningsområdet.

S6-20 grävdes utanför området för fyndplatsen, i utredningsområdets västra, östra och södra delar. Dessa schakt grävdes främst i skog, moränmark i övervägande sandig och stenig jord. Inte i något av dessa schakt hittades bevarade fynd eller lämningar.

Fynd

Inga framkom i samband med den aktuella utredningen.

Naturvetenskapliga analyser

Inga naturvetenskapliga analyser har utförts i samband med den aktuella utredningen.

Figur 15. Upptagen profil i S1. Foto mot västnordväst.

Figur 16. Upptagen profil i Pg 1. Foto mot västnordväst.

Tolkning

Endast två nya lämningar påträffades och registrerades i samband med den aktuella utredningen, en fossil åkermark i form av ett röjningsröseområde (L2024:3241) och en stenbro (L2024:3242). Båda har bedömts tillkomna efter år 1850.

Några fysiska spår efter fyndplatsen L1965:4530 kunde inte påträffas inom den del av lämningen som ligger inom det aktuella utredningsområdet. Fyndplatsens exakta läge och utbredning är inte känd, men en tolkning är att det påträffade fyndmaterialet härrör från den del av lämningen som ligger längre österut i mossen utanför utredningsområdet.

Nya lämningar

L2024:3241
Lämningstyp: Fossil åker
Egenskapsvärde (typ): Röjningsröseområde
Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning
Röjningsröseområde, cirka 25 x 30 meter stort, bestående av åtta röjningsrösen. Rösena är runt 2–4 meter stora, mellan 0,4 och 0,8 meter höga och formen varierar mellan rund (fem st) och oval (tre st). Fem av rösena har en toppig form på höjden, medan de övriga är något mer välvda.

L2024:3242
Lämningstyp: Bro
Egenskapsvärde (typ): -
Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning
Kallmurad stenbro 3 x 2 x 0,7 meter, NV-SO, bestående av huggna stenar och hällar. Överliggande hällar 3–4 stycken, cirka 1x2 x 0,3 meter stora, samt fundamentsten i två lagerskift i ömse kanter av en utdikad bäck. Lämningen är till stor del övervuxen med mossa, gräs och trädrötter. Bron korsar bäcken där den löper mellan två sankängar och ligger i sträckningen av en delvis igenvuxen äldre markväg.

Antikvarisk bedömning

Efter avslutad arkeologisk utredning anser Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ att den fossila åkermarken L2024:3241 och bron L2024:3242 bör registreras som Övrig kulturhistorisk lämning, då lämningarna bedöms vara från tiden efter 1850.

Avseende fyndplatsen L1965:4530 anser Rio Göteborg att fyndplatsens geometri kan justerats i enlighet med den arkeologiska utredningens resultat. Den del av den tidigare markerade fyndplatsen som ligger inom utredningsområdet kan nu tas bort. Kvarvarande objekt bör fortsätta att bevakas (figur 17).

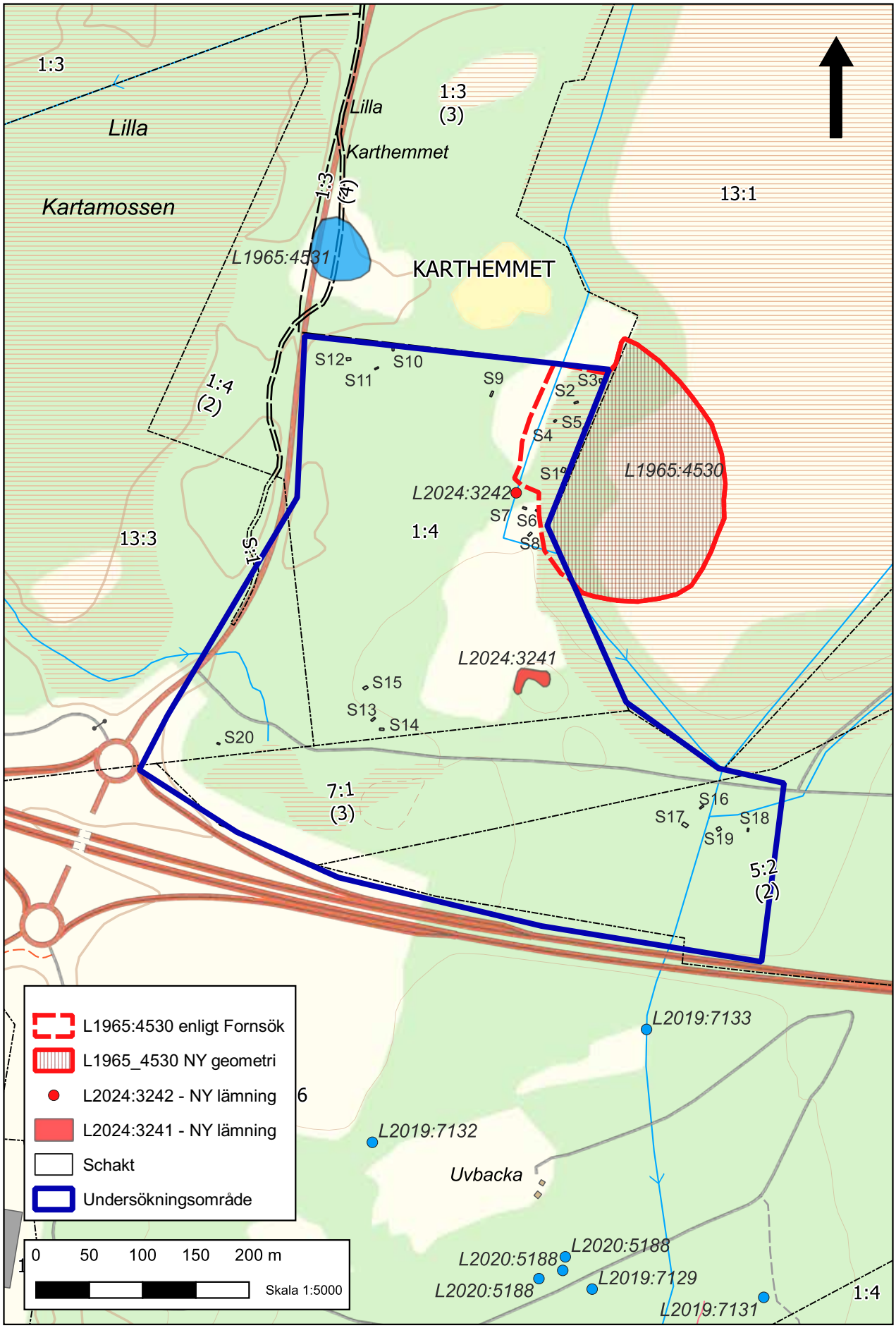

Figur 17. Förslag på ny utbredning för fyndplatsen L1965:4530 samt nya lämningar L2024:3241 och L2024:3242 efter avslutad undersökning. Skala 1: 5 000.

Källor

Litteratur

Borås Tidning	1958	19 juli 1958.
Carlstein, Caj och von der Luft, Magnus	2020	Duvered 5:2, Hössna socken, Ulricehamns kommun. Arkeologisk utredning – steg 1. Rapport 2020:2. Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ.
Hössna hembygdsförening	1979	Bygd och gårdar vid Galtåsen. Hössna socken förr och nu.
Kungliga ortnamnskomittén	1907	Ortnamnen i Älvsborgs län. Del X. Redvägs härad.
von der Luft, Magnus och Carlstein, Caj	2020	Ubbarp 8:16 (f d Duvered 5:2), Hössna socken, Ulricehamns kommun. Arkeologisk utredning – steg 2. Rapport 2020:9. Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ.
Ängeby, Gisela; Rosén, Christina och Connelid, Pär	2006	Riksväg 40, delsträckan Dållebo-Hester. Arkeologisk utredning, fas 2, inför utbyggnaden av Riksväg 40 till motorväg. Västergötland, Södra Vings socken, Ulricehamns stad och Hössna socken, Ulricehamns kommun. UV Väst Rapport 2006:1.

Digitala källor

Borås museum samlingar	2024	https://digitaltmuseum.se/s-bmt
Fornsök	2024	https://app.raa.se/open/fornsok/
Lantmäteriet	2024a	Delning av skog 1744, Hössna socken Hössna nr 1-10
Lantmäteriet	2024b	Laga skifte 1866, 15-hön-36
Lantmäteriet	2024c	Häradsekonomiska kartan 1890-97, Gullered 34-18
Lantmäteriet	2024d	Ekonomiska kartan 1962, Duvered 7D2c62
SGU	2024a	https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-strandforskjutningsmodell.html
SGU	2024b	https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jordarter-25-100.html

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Samtliga mått anges i meter.

Id.	Storlek	Djup	Markslag	Lagerföljd
S1	3,5 x 4	1,9	Skog, mosse	0–0,3 Vegetationsskikt och förna/humus. 0,3–0,6 Brun låghumifierad mosstorv, synliga växtdelar från vitmossa och sannolikt tuvdun. Fuktig och löst packad. 0,6–1,5 Mörkbrun kärrtorv med rikliga inslag av fragmenterade och förmultnande trädrester (grenar, rötter, barkbitar, smala stambitar, etc). Träinslagen blir mer fragmenterade på djupet. Löst packat material och mycket blött; grundvatten trängde snabbt ut genom lagret. 1,5–1,9 Mineraljord i form av gråblå homogen sand med inslag av stenar upp till 0,5 meter stora.
S2	1,6 x 4	2,5	Skog, mosse	0–0,2 Vegetationsskikt och förna/humus. 0,2–0,6 Brun låghumifierad mosstorv, synliga växtdelar från vitmossa och sannolikt tuvdun. Fuktig och löst packad. 0,6–2,2 Mörkbrun kärrtorv med rikliga inslag av fragmenterade och förmultnande trädrester (grenar, rötter, barkbitar, smala stambitar, etc). Träinslagen blir mer fragmenterade på djupet. Löst packat material och mycket blött; grundvatten trängde snabbt ut genom lagret. 2,2–2,5 Mineraljord i form av gråblå homogen sand med inslag av stenar upp till 0,5 meter stora.
S3	2,5 x 4	1,5	Skog, mosse	0–0,2 Vegetationsskikt och förna/humus. 0,2–0,5 Brun låghumifierad mosstorv, synliga växtdelar från vitmossa och sannolikt tuvdun. Fuktig och löst packad. 0,5–1,2 Mörkbrun kärrtorv med rikliga inslag av fragmenterade och förmultnande trädrester (grenar, rötter, barkbitar, smala stambitar, etc). Träinslagen blir mer fragmenterade på djupet. Löst packat material och mycket blött; grundvatten trängde snabbt ut genom lagret. 1,2–1,5 Mineraljord i form av gråblå homogen sand med inslag av stenar upp till 0,5 meter stora.
S4	1,6 x 3	1,5	Skog, mosse	0–0,2 Vegetationsskikt och förna/humus. 0,2–0,5 Brun låghumifierad mosstorv, synliga växtdelar från vitmossa och sannolikt tuvdun. Fuktig och löst packad. 0,5–1,1 Mörkbrun kärrtorv med rikliga inslag av fragmenterade och förmultnande trädrester (grenar, rötter, barkbitar, smala stambitar, etc). Träinslagen blir mer fragmenterade på djupet. Löst packat material och mycket blött; grundvatten trängde snabbt ut genom lagret. 1,1–1,5 Mineraljord i form av gråblå homogen sand med inslag av stenar mellan 0,25–0,5 meter stora.
S5	2 x 3,5	1,8	Skog, mosse	0–0,1 Vegetationsskikt och förna. 0,2–1,2 Brun låghumifierad mosstorv, synliga växtdelar från vitmossa och sannolikt tuvdun. Fuktig och löst packad. 1,2–1,8 Mörkbrun kärrtorv med rikliga inslag av fragmenterade och förmultnande trädrester (grenar,

Bilaga 1. Schakttabell

Samtliga mått anges i meter.

				rötter, barkbitar, smala stambitar, etc). Löst packat material och mycket blött; grundvatten trängde snabbt ut genom lagret. Den nedre kärrtorven fortsätter i botten av schaktet. Schaktningen avbröts då rasrisken bedömdes vara alltför stor.
S6	1,6 x 4	0,3	Skogsglänta, moränmark	0–0,2 Vegetationsskikt och förna. 0,2–0,3 Gråblå sand i sydöstra delen, något siltig brun sand i nordväst. Inslag av stenar upp till 0,5 meter stora, som ökar i mängd mot sydöst där topografin stiger något.
S7	2 x 4	0,2	Skogsglänta, moränmark	0–0,15 Vegetationsskikt och förna. 0,15–0,2 Ljusbrun siltig sand med rikliga inslag av stenar upp till 0,5 meter stora.
S8	2 x 4	0,4	Igenväxande sankäng	0–0,3 Vegetationsskikt följt av mörkbrun matjord. 0,3–0,4 Blågrå sand med rikliga inslag av stenar upp till 0,4 meter stora.
S9	2 x 5,5	0,2	Skog, moränmark	0–0,15 Vegetationsskikt och förna med rikliga inslag av smala trädrötter. 0,15–0,2 Grå sand med inslag av stenar mellan 0,05–0,3 meter stora.
S10	2 x 3,5	0,2	Hygge/slyskog, moränmark	0–0,05 Vegetationsskikt och förna. 0,05–0,1 Ljus brungrå sand (urlakningshorisont). 0,1–0,2 Rödbrun siltig sand med rikliga inslag av stenar mellan 0,1–0,6 meter stora.
S11	1,6 x 4	0,3	Hygge/slyskog, moränmark	0–0,05 Vegetationsskikt och förna. 0,05–0,12 Ljus brungrå sand (urlakningshorisont). 0,12–0,3 Rödbrun siltig sand med rikliga inslag av stenar mellan 0,1–0,6 meter stora.
S12	3 x 4	0,15	Hygge/slyskog, moränmark	0–0,05 Vegetationsskikt och förna. 0,05–0,1 Ljus brungrå sand (urlakningshorisont). 0,1–0,15 Rödbrun siltig sand med rikliga inslag av stenar mellan 0,05–0,5 meter stora.
S13	1,6 x 4,5	0,15	Skog, moränmark	0–0,05 Vegetationsskikt och förna. 0,05–0,1 Ljusgrå sand (urlakningshorisont). 0,1–0,15 Rödbrun siltig sand med inslag av stenar mellan 0,05–0,5 meter stora.
S14	2 x 4	0,25	Skog, moränmark	0–0,05 Vegetationsskikt och förna. 0,05–0,1 Ljusgrå sand (urlakningshorisont). 0,1–0,25 Rödbrun siltig sand med inslag av stenar mellan 0,05–1 meter stora.
S15	3 x 4	1	Skog, igenväxt sankäng	0–0,05 Vegetationsskikt. 0,05–0,35 Mörkbrun mycket fuktig matjord. 0,35–1 Mörkbrun och mycket fuktig, löst packad försumpningstorv med inslag av rötter och multnande träbitar. Stenblock, upp till 1,2 meter stora, sticker upp redan i matjorden.
S16	1,6 x 4	0,35	Skog, moränmark	0–0,2 Vegetationsskikt och förna. 0,2–0,35 Brungrå och något siltig sand med inslag av stenar mellan 0,1–0,5 meter stora.
S17	3,5 x 5	0,4	Skog, moränmark	0–0,2 Vegetationsskikt och förna.

Bilaga 1. Schakttabell

Samtliga mått anges i meter.

				0,2–0,4 Grå sand, ställvis siltig och gråbrun, med rikliga inslag av stenar mellan 0,1–0,6 meter stora.
S18	1,6 x 3,5	1,1	Skog, moränmark	0–0,15 Vegetationsskikt och förna. 0,15–0,45 Mörkbrun humus. 0,45–1,05 Låghumifierad torv med inslag av vass och pinnar. Mycket fuktigt och löst packat. Lagret infiltreras av talrika färska trädrötter. 1,05–1,1 Blågrå sand med inslag av stenar mellan 0,2–0,6 meter stora.
S19	3,5 x 4	0,5	Skog, moränmark	0–0,05 Vegetationsskikt och förna. 0,05–0,5 Mörkbrun humus, ovanpå och mellan tätt liggande stenblock upp till 1,2 meter stora. Blocken ligger i grå sand.
S20	1,6 x 3	0,2	Skog, moränmark	0–0,05 Vegetationsskikt och förna. 0,05–0,1 Grå siltig sand (urlakningshorisont). 0,1–0,2 Rödbrun siltig sand med inslag av stenar mellan 0,1–0,6 meter stora.

Pg 1	0,5 x 0,5	1,0	Skog, mosse	0–0,4 Vegetationsskikt, mörkbrun skogstorv, humus och mycket rötter. 0,4–0,7 Brun mosstorv/sphagnum med inslag av starrtorv. 0,7–1,0 Mörkbrun torv, med fragmentariskt förmultnande trädbitar och kvistar. L3 fortsätter djupare, men grävningen fick avbrytas på grund av kraftig vattentillströmning.